

MARJA VAN DER LINDEN

De grootste
daarvan is de
liefde

Marja van der Linden

De grootste daarvan is de liefde

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789020556964

ISBN e-book 9789020556988

ISBN 344

© 2025 Uitgeverij Zomer & Keuning

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.zomerenkeuning.nl

www.romanserie.nl

Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Zomer & Keuning vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze om te gaan met natuurlijke bronnen. Voor de papieren editie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarbij zeker is dat de productie ervan niet heeft geleid tot bosvernietiging.

Hoofdstuk 1

‘Ik ga bij je weg.’

De opmerking bleef in de ruimte hangen als een biddende roofvogel, klaar om op zijn prooi te duiken.

Francien merkte dat ze haar adem inhield. Ze keek naar Everts gezicht. Hoe zou hij reageren op haar opmerking?

Ze snapte zelf niet waar ze de moed vandaan had gehaald om eindelijk datgene te zeggen wat haar de laatste weken zo bezighield. Dat zij uiteindelijk zélf de beslissing zou nemen om weg te gaan bij Evert, was iets wat ze tot voor kort niet voor mogelijk had gehouden. Evert was haar grote liefde, en ondanks al zijn nukken en grillen – en die had hij wel degelijk, had ze al snel ontdekt – was haar liefde voor hem diep.

Ze hadden het zo goed samen, tenminste, dat vond zij zelf. Na een verkeringstijd van twee jaar waren ze in 1986 in het huwelijksbootje gestapt, nu alweer drieëndertig jaar geleden, en al snel werd hun liefde bekroond door de geboorte van een zoon, Wiebe. Twee jaar daarna kwam dochter Lotte, en drie jaar later maakte de komst van zoon Gert-Jan hun gezin compleet.

Die jaren waren achteraf gezien de gelukkigste van haar leven geweest. Ze had genoten van het moederen, en pas toen Gert-Jan een jaar of acht was, had ze haar vroegere beroep, ziekenverzorgster, weer opgepakt en was ze twee vaste avonden in de week gaan werken in het zorgcentrum in Lewedorp, op woensdag- en zaterdagavond. Dat werden meer uren naarmate de kinderen ouder werden, en sinds Gert-Jan de deur uit was, werkte ze fulltime.

Evert had altijd hard en veel gewerkt, en had de zorg voor het gezin grotendeels aan haar overgelaten. De avonden dat hij oppaste,

hoefde hij niet meer te doen dan het eten in de magnetron te zetten – woensdags een ovenschotel en zaterdag pizza's – en op te letten of de kinderen op tijd naar bed gingen. Toen ze meer uren ging werken, kon ze het zo regelen met het zorgcentrum dat dat meestal uren tijdens de schooltijd van de kinderen waren. De kinderen werden intussen ook steeds zelfstandiger, en als ze gevraagd werd om een avond in te vallen was dat ook geen probleem meer, de kinderen redden zich wel.

Evert was in 2003 overspannen geraakt na een conflict met zijn baas, hij was ontslagen en had anderhalf jaar thuisgezet. Eind 2004 was hij als zzp'er voor zichzelf begonnen, maar het duurde wel een tijdje voor zijn ICT-bedrijfje wat begon te lopen, dus toen waren de inkomsten die zij binnenbracht meer dan welkom geweest.

De afgelopen weken, waarin ze nachten wakker had gelegen, piekerend hoe ze om moest gaan met de nu ontstane situatie, had ze bedacht dat de echte problemen feitelijk na 2003 begonnen waren. En dan had ze het niet over de financiële problemen die toen speelden, maar omdat Evert in die tijd begon te veranderen. Hij was altijd al vrij overheersend geweest, maar Francien had dat nooit zo erg gevonden. Evert was een man tegen wie ze opzag, en dat vond ze juist fijn, een sterke man naast zich. Dat hij af en toe flink uit kon vallen naar haar of naar de kinderen – ach, dat was Evert, dat hoorde bij hem, hij bedoelde het nooit zo. Ze had er nooit moeite mee om hem te vergeven. Bij hun huwelijk had ze van een oude tante een geborduurd schilderijtje gekregen met daarop de tekst: *De liefde bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen*. Die Bijbeltekst was haar lijfspreuk geworden, en als een van de kinderen weleens mopperde over zo'n uitval van hun vader, hield ze hem of haar die tekst dan voor.

Toen Evert overspannen was geworden, leek hij daar zelf meer moeite mee te hebben dan zij. Hij werd steeds kribbiger, snauwde haar vaker af en kleineerde haar soms openlijk waar anderen bij waren. Dat deed wel pijn, maar ze verdroeg het, accepteerde dat dat

hoorde bij zijn overspannen zijn. De kinderen waren toen respectievelijk zestien, veertien en elf jaar oud, en zij trokken zich meestal na schooltijd direct terug op hun kamer. Francien snapte dat wel, en ze probeerde steeds om dan van de gezamenlijke maaltijden iets gezelligs te maken, maar ook dan was de sfeer vaak drukkend doordat Evert daar zijn stempel op zette.

Sinds zijn bedrijfje wat beter liep en Evert weer lekkerder in zijn vel leek te zitten, werd de relatie tussen hen ook weer wat beter. Ach, Evert had zijn werk nu eenmaal nodig om zich goed te voelen.

De kinderen werden groter en gingen steeds meer hun eigen gang. Wiebe werd automonteur en ging al vanaf zijn zestiende werken, terwijl hij daarnaast nog twee jaar een bbl-vervolgopleiding deed. Hij kreeg op zijn achttiende vaste verkering met de even oude Vera, in 2008 trouwden zij, in 2011 werd hun eerste kindje geboren, Remco, in 2014 gevolgd door een tweeling, Sanne en Marlies. Wiebe was de enige van de kinderen die in Zeeland was blijven wonen, hij en Vera woonden in Goes.

Lotte was uiteindelijk net als haar moeder ziekenverzorgster geworden. Ze had eerst de mavo gedaan, twijfelde lang over een vervolgopleiding, maar had uiteindelijk toch gekozen voor de opleiding verzorgende IG. Na haar opleiding was ze verhuisd naar Apeldoorn, waar zij in een verpleeghuis aan de slag kon. Francien had het wel jammer gevonden dat Lotte zo ver weg ging wonen, maar Lotte was vastberaden geweest: 'Ik wil eens heel iets anders, mam, een andere omgeving, kijken of ik dat red in m'n eentje.' Ze had een klein maar betaalbaar tweekamerappartement gevonden in het centrum van Apeldoorn, en woonde daar erg naar haar zin. Vijf jaar geleden had ze Vincent ontmoet, en in 2016 waren ze getrouwd. Vincent was makelaar, en woonde in een mooie villa even buiten Apeldoorn, waar Vera bij hem introk. Vorig jaar waren ze de dankbare ouders geworden van zoontje Denis.

Evert had gehoopt dat zoon Gert-Jan in zijn voetsporen zou treden en ook ICT'er zou worden, maar Gert-Jan bleek al snel totaal

geen interesse te hebben in technologie. Zijn liefde ging uit naar alles wat groeide en bloeide, en na het vmbo was hij de opleiding bos- en natuurbeheer gaan doen. Zijn droombaan was boswachter, hij werkte al vaak als vrijwilliger, en tot zijn grote vreugde werd hij in 2012 aangenomen als boswachter bij Staatsbosbeheer. Zijn werkterrein werd Noordoost-Brabant, dus ook hij ging het huis uit. Zijn vriendin Merel zocht en vond bij hem een baan in de buurt. In 2015, het jaar waarin ze trouwden, kochten ze een leuk klein huisje in Heijen aan de rand van een bos, 'ons kabouterhuisje' noemde Merel het. Eind september verwachtten zij hun eerste kindje.

Toen Gert-Jan de deur uit was gegaan, had Francien wel enige tijd last gehad van het zogenaamde 'legenest Syndroom'. Evert was vaak weg voor zijn werk, bleef soms 's nachts in een hotel slapen, en dan vond ze het maar stil in huis. Dat was voor haar dan ook de belangrijkste reden om vanaf toen fulltime te gaan werken. Evert vond dat eigenlijk maar niks, want nu was ze niet altijd thuis als hij van een klus buiten de deur thuiskwam, en moest hij voor zichzelf zorgen, maar Francien had voet bij stuk gehouden. 'Ik ben vaak ook alleen thuis, Evert, dus ik weet hoe dat voelt. En ik weet niet altijd van tevoren wanneer en hoe laat jij thuiskomt, ik kan daar moeilijk hele dagen voor thuisblijven.' Ze zorgde er altijd voor dat er voldoende in de diepvries zat dat hij alleen maar hoefde op te warmen, en dat haar rooster in de keuken op een prikbord hing, zodat hij altijd kon zien hoe laat ze thuiskwam.

Terugdenkend aan de afgelopen jaren tijdens die slapeloze nachten had ze gedacht dat ze het nog steeds goed hadden samen. Er waren nauwelijks financiële problemen omdat zij nu fulltime werkte. Evert gaf gemakkelijk geld uit, en was vrij laks met het sturen van facturen naar zijn opdrachtgevers, dat deed hij soms maar eenmaal per drie maanden, wanneer hij er na lang aandringen van Franciens kant echt voor ging zitten. Maar doordat zij een vast inkomen had, konden de maandelijkse vaste kosten in elk geval betaald worden. En verder hadden ze het ook goed met z'n tweetjes. Dat had ze ge-

dacht. Maar terugdenkend realiseerde ze zich dat ze steeds meer langs elkaar heen waren gaan leven, zij met haar werk, en hij met zijn bedrijfje. Samen iets doen, uitgaan, een weekendje weg, deden ze nooit. Als zij zoiets voorstelde, had hij altijd een excuus: ‘Dan kan ik niet’, ‘Te druk’, ‘Komt me nu niet uit’.

Ze had terug liggen rekenen wanneer Evert zich steeds vaker op Facebook was gaan focussen. Was dat sinds 2013 geweest? Of 2014? Ja, 2014, rond de tijd dat de tweeling van Wiebe en Vera geboren was. Hij had op Facebook gepronkt met foto's van zijn twee kleindochters, en deed het voorkomen alsof hij een soort super-opa was. De vele likes die hij daarop kreeg, stimuleerden hem om nog veel meer berichten op Facebook te zetten, soms over de kleinkinderen, soms waren dat berichten van anderen die hij leuk vond en die hij dan kopieerde alsof hij ze zelf verzonnen had. Facebook werd een soort verslaving, een zoektocht naar steeds meer likes. Het gebeurde steeds vaker dat Francien rond een uur of elf naar bed ging en dat Evert dan zei: ‘Ik kom zo’, maar als ze dan rond halftwee wakker werd, was hij er nog steeds niet. Later kwam ze erachter dat hij dan vaak aan het chatten was met mensen die hij alleen kende via Facebook, mensen die zijn berichten liketen. Ze had gedacht dat het een onschuldige, tijdelijke hobby was die wel weer over zou gaan zodra het nieuwtje eraf was.

Tot twee jaar geleden wat alarmbellen waren gaan rinkelen. Evert had het steeds vaker over ene ‘Gerda’ gehad. Het was een nogal zielig verhaal over een vrouw die een slecht huwelijk had, zoals ze zei, en die naar eigen zeggen nogal wat meegemaakt had. Toen Francien wat wantrouwig doorgevraagd had naar die Gerda – ze vond dat die naam wel erg vaak viel, en dat in een tijd waarin de communicatie tussen Evert en haar nauwelijks verder kwam dan ‘Goeiemorgen’ en ‘Eet smakelijk’ en ‘Welterusten’ – zei hij dat hij alleen maar een klankbord voor die vrouw was, en dat Francien zich nergens ongerust over hoefde te maken.

Anderhalf jaar geleden vertelde hij dat die Gerda een dagje naar

Zeeland kwam, 'om kennis te maken, da's toch anders dan via Facebook,' aldus Evert. Francien was zelf toch ook wel benieuwd, dus ze ging akkoord. Gerda kwam op een zaterdag, en bleek een gezette vrouw die er een stuk ouder uitzag dan de tweeënveertig jaar die ze zei te zijn, Francien vond haar zelfs wat 'tuttig'. De bolus bij de koffie ging er grif in, en ook bij de lunch bleek Gerda over een goede eetlust te beschikken. Het was ontengenozeglijk gezellig, moest Francien toegeven, want Evert was charmant en spraakzaam, hij zei aan tafel meer dan hij de maand daarvoor bij elkaar gezegd had. Terwijl Francien de tafel afruimde, vertelde Evert dat hij met Gerda naar het strand ging, want zij hield zo van de zee, en ze had er echt naar uitgezien om die weer eens te zien. In een mum van tijd waren ze verdwenen, terwijl Francien verbijsterd met de bordjes in haar handen achterbleef, ze hadden niet eens gevraagd of zij mee wilde.

Het bezoek van Gerda bleek niet eenmalig te zijn geweest. Ze kwam vaker, eerst zomaar een dagje, daarna een heel weekend, en na een jaar was dat om de twee, drie weken wel van donderdag tot dinsdag of woensdag. Francien snapte het niet. Gerda had toch een man en twee kinderen van wie de jongste nog maar net twaalf was? Hoe kon ze dan zo gemakkelijk een aantal dagen weg? Tegelijk snapte ze het wel. Evert was in die dagen aardig, charmant, gezellig, zo anders dan de man die hij de laatste jaren was. Ze bekende zichzelf dat ze zelf ook genoot van die Evert, want als Gerda er was, was Evert aardig tegen hen allebei, terwijl als Gerda er niet was, hij weer verzonk in stilzwijgen.

Het voelde zo dubbel! Gerda haalde de Evert naar boven op wie Francien destijds verliefd geworden was en die ze zo graag zag, maar tegelijkertijd vond ze het maar niks dat Gerda die aandacht ook kreeg. Toen ze Evert een keer opbiechtte dat ze jaloers was op de aandacht die hij aan Gerda gaf, had hij wat kribbig gereageerd, er was helemaal geen reden om jaloers op Gerda te zijn. Gerda had alleen die aandacht nodig omdat ze die niet kreeg in haar eigen huwelijk, en hij hielp haar zo om wat meer zelfvertrouwen te krijgen. Hij haalde

zelfs God erbij. Die had haar op zijn weg gebracht om haar te helpen. En Gerda bracht hem ook weer dichterbij God. Ze hadden samen zulke fijne gesprekken!

Francien had dat gemerkt. Het gebeurde af en toe dat zij 's avonds van haar werk thuiskwam, en dat Evert en Gerda diep in gesprek waren over een Bijbeltekst. Toen Francien begreep waar ze het over hadden en zij daarover ook haar zegje wilde doen, keken ze allebei verstoord op, waarop Evert had gezegd: 'Jij valt er zo ineens in, dan kun je er niet over meepraten. Ga jij maar voor het eten zorgen, ik heb honger.'

Francien had een keer een wat wanhopige mail naar haar vriendin Kristel gestuurd: Ik heb het idee dat ons huwelijk tegenwoordig uit drie mensen bestaat, en haar de situatie uitgelegd. Kristel had daarop direct gereageerd: Spreek je duidelijk uit dat je dat niet wilt en geef je grenzen aan!

Maar Francien had dat moeilijk gevonden. Sowieso had ze er moeite mee om tegen Evert in te gaan, bang als ze was voor een grote mond van zijn kant. Ze had altijd al een hekel aan ruzie gehad. Maar de Evert die hij liet zien als Gerda er was, was haar zo lief...

Toch kwam er een moment waarop het haar te veel werd. Gerda werd steeds claimender naar Evert toe, eiste al zijn aandacht op als zij er was, en Francien kreeg de indruk dat zijzelf alleen goed genoeg was om voor koffie en de maaltijden te zorgen. Zij trok zich steeds meer terug op de dagen dat Gerda er was, maar noch Evert noch Gerda leek daar erg in te hebben. Of ze vonden het juist wel prettig.

Afgelopen vrijdag was Gerda weer gekomen. Zaterdag waren zij en Evert de hele dag weg geweest, volgens Evert naar een kennis van Gerda op Walcheren die ze weer eens wilde zien. Pas rond negen uur waren ze weer terug.

Zondag was het Moederdag geweest. Gerda had lang op bed gelegen en klaagde over hoofdpijn. Evert had haar toen niet alleen willen laten en zei dat hij niet meeging naar de kerk. Francien had niets meegekregen van de preek, ze zat met haar gedachten thuis.

Na kerktijd waren Wiebe, Vera en de kinderen op de koffie geweest. Gerda en Evert zaten toen allebei in de tuin, de hoofdpijn was blijkbaar verdwenen.

Maandag had Francien een vroege dienst gedraaid. Toen ze die middag rond vijf uur thuiskwam, bleek dat Evert niet weggeweest was maar thuisgewerkt had, zoals hij beweerde. Wat Gerda die hele dag gedaan had, was niet te zien, Francien kon meteen aan de slag met het eten, terwijl Gerda in de tuin in het zonnetje zat te lezen.

Dinsdag had Francien ochtenddienst, zodat ze weer vroeg weg moest. Toen ze rond één uur thuiskwam, was het huis leeg en Gerda's auto weg. Ze hoopte dat Gerda al naar haar eigen huis was. Maar om halfzes stond die weer voor de deur. Ze was in Goes wezen shoppen, zei ze, en ze had nu honger als een paard!

Toen Francien na het avondeten de tafel afruimde, hoorde ze Evert roepen: 'We zijn even naar het strand, even uitwaaien, tot straks.' En weer had Francien zich alleen maar de huishoudster gevoeld. Pas tegen tien uur waren ze weer thuis.

Vanmorgen was Gerda weer naar haar eigen huis en gezin vertrokken. En nu, vanavond, had Francien de stoute schoenen aangetrokken en tegen Evert gezegd dat ze het niet meer goedvond dat Gerda zo vaak bij hen in huis zat. 'Gerda heeft haar eigen gezin, en als zij zegt dat zij zo'n slecht huwelijk heeft, kan ik me daar wel wat bij voorstellen, want ze is steeds minder thuis en zit dan bij een andere man. Werken aan haar huwelijk kan ze alleen maar thuis, met haar eigen man, niet hier, bij jou.'

Evert had wat lacherig gedaan. 'Ben je nou alweer jaloers? Nergens voor nodig. Maar ik geef Gerda zelfvertrouwen, en dat heeft ze nodig om zich in haar eigen huwelijk staande te houden.'

'Nou, dat heb je dan wat mij betreft al genoeg gedaan,' had Francien wat bits gereageerd. 'Als ze nu nog geen zelfvertrouwen heeft na alle aandacht die je haar gegeven hebt, dan komt dat ook niet meer. Ik wil zélf die aandacht van jou, die krijg ik amper.'

Evert had haar verbaasd aangekeken. 'Ik geef jou toch óók aan-

dacht? Afgelopen zondag nog, toen kreeg je nog een mooie bos bloemen van me.’

Francien had haar wenkbrauwen gefronst. ‘Ja, omdat het Moederdag was. Maar Gerda kreeg ook bloemen van je.’

‘Ja, Gerda ook, omdat die toevallig ook hier was.’

‘Ik ben de moeder van jouw kinderen, dus dat je mij op Moederdag bloemen geeft, is niet meer dan logisch. Maar Gerda is noch jouw vrouw noch de moeder van jouw kinderen. Wiebe en Vera vonden het ook al raar dat je haar bloemen gegeven had. Wiebe wilde er tegen jou niks van zeggen omdat Gerda erbij zat, maar hij zei het wel tegen mij toen ze weggingen zondag.’

Evert haalde zijn schouders op. ‘Flauwekul. Waar bemoeit hij zich mee.’

‘Hij bemoeit zich met óns. Wij zijn zijn ouders. En zij zijn ook niet blind, ze zien hoe jij en Gerda naar elkaar kijken en met elkaar omgaan.’

‘Dat gaat hun helemaal niks aan!’ Evert verhief zijn stem, en Francien had gemerkt dat ze onwillekeurig weer wat in elkaar dook. Toch wilde ze nu niet opgeven.

‘Eigenlijk, als je het goed bekijkt, plegen jij en Gerda overspel. Jullie zijn allebei getrouwd met een ander, maar hebben samen een soort relatie.’

Evert had zijn hoofd geschud. ‘Mens, je weet niet wat je zegt. Ik ga toch niet met Gerda naar bed?’

‘Nou, dan is het geestelijk overspel. Dat bestaat ook. Jij geeft haar de aandacht die je al tijden niet meer aan mij gegeven hebt. Neem bijvoorbeeld gisteravond. Jullie gaan samen naar het strand. Komt het niet in jullie op dat ik misschien ook wel mee zou willen gaan?’

Evert had gezucht met een blik van begrijp-je-het-nu-nog-niet? Hij rolde nog net niet met zijn ogen. ‘Gerda heeft mijn aandacht nodig, dat heb ik je al uitgelegd. Zij had helemaal geen zelfvertrouwen, en dat krijgt ze nu steeds meer. Ik zie het zo dat God haar op mijn weg gebracht heeft.’

‘Oké, als dat zo is, dan heb je nu aan je missie voldaan. Dan hoeft ze toch niet te blijven komen?’

Evert had niet eens geantwoord, alleen zijn hoofd geërgerd geschud.

Francien had nog één poging gewaagd. ‘Nou, ik wil niet meer dat ze hier zoveel dagen achter elkaar komt. Zomaar eens een dagje is prima, maar dit is ook mijn huis, en ik wil het niet meer.’

De ogen van Evert vernauwden zich toen, had ze gezien. Dat was meestal een voorbode van een woede-uitbarsting, maar ze voelde zich strijdbaar en ze rechtte haar rug. Dit keer zou hij het niet winnen!

Hij zei met een stem waarin een bedekte dreiging hoorbaar en voelbaar was: ‘En ik wil dat wél. Je hebt helemaal geen reden om jaloers te zijn op Gerda, ze is alleen een goede vriendin, jij bent mijn vrouw.’

Francien had diep ademgehaald. ‘Oké, ik ben jouw vrouw. Dan vraag ik je nu als jouw vrouw om te kiezen: of voor mij, óf voor Gerda.’

Ze had hem gespannen aangekeken. Dé vraag was gesteld. Wat zou zijn antwoord zijn?

Het was een tijdlang stil geweest. De klok tikte de minuten weg.

Toen zei hij schouderophalend, zacht voor zijn doen: ‘Ik kan niet kiezen.’

Francien wist maar één antwoord. Ze haalde diep adem en zei: ‘Dan kies ik zelf. Ik ga bij je weg.’

Het onvoorstelbare is gebeurd:
ik heb gisteravond tegen jullie vader
gezegd dat ik bij hem wegga.

Francien heeft na drieëndertig jaar huwelijk voldoende redenen om te scheiden van haar man. Ze heeft zijn egocentrische gedrag tot nu toe steeds bedekt met de mantel der liefde, vanuit haar motto: 'De liefde bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen.' Maar Francien wil niet langer alles verdragen. Ze wil voor zichzelf kiezen. Een makkelijke beslissing is het echter niet, want ze heeft hem wel eeuwige trouw beloofd. Ook vreest ze voor het oordeel van haar omgeving.

Toch zet ze de scheiding door. Gelukkig krijgt ze begrip en steun van diverse dierbare mensen om haar heen. Die helpen haar om meer inzicht te krijgen in wie ze is, en in wat liefde nu eigenlijk inhoudt.

Marja van der Linden schrijft met *De grootste daarvan is de liefde* een ontroerende familieroman over een vrouw die na haar scheiding sterker blijkt dan ze gedacht had, en die dankzij haar omgeving een nieuwe kijk op liefde ontwikkelt.

Romanserie

ISBN 978 9 02055 696 4 NUR 344

9 789020 556964 >

www.romanserie.nl